

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 08 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 08.04.2023).

Пилипенко Євгенія *старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник, капітан поліції*

**ЩОДО ВИЛУЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ
ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ
АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ
ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ
У СТАНІ СП'ЯНІННЯ**

Відповідно до статей 286, 286¹ Кримінального кодексу України (КК України) за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, у тому числі у стані сп'яніння, передбачений додатковий вид покарання у виді позбавлення права керувати транспортними засобами [1]. Проте, не зважаючи на визначену законодавцем необхідність позбавлення судом права керувати транспортними засобами за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч.ч. 1, 3 ст. 286, ст. 286¹ КК України, суспільну небезпеку та спричинені тяжкі наслідки для потерпілих осіб, вилучення поліцейськими посвідчення водія у особи, яка керувала транспортним засобом та вчинила один із вищеперелічених злочинів, згідно із чинним законодавством України не є обов'язковим.

Так, відповідно до ст. 148 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) вилучити посвідчення водія як документ, що засвідчує право керування транспортним засобом можна лише задля тимчасового обмеження людини у користуванні спеціальним правом. За наявності достатніх підстав вважати, що для припинення кримінального правопорушення чи запобігання вчиненню іншого правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного щодо перешкоджання кримінальному провадженню, забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, необхідно тимчасово обмежити підозрюваного у користуванні спеціальним правом, слідчий/інша уповноважена особа

мають право тимчасово вилучити документи, які посвідчують користування спеціальним правом, лише у законно затриманій, в порядку ст. 208 КПК України, особи [2]. Тобто для можливості вилучення у особи, яка скоїла злочин, передбачений ст. 286 КК України або ст. 286¹ КК України, посвідчення водія, необхідно спочатку здійснити затримання такої особи.

Проте, не зважаючи на можливість поліцейського (слідчого) здійснити вилучення у особи посвідчення водія, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом здійснюється лише слідчим суддею під час досудового розслідування за відповідним клопотанням слідчого, яке подається не пізніше двох днів з моменту тимчасового вилучення. Пропуск зазначеного строку тягне за собою необхідність повернення тимчасово вилучених документів. У разі своєчасного подання клопотання, строк обмеження спеціального права встановлюється слідчим суддею не більше ніж два місяці (ст.ст. 148, 150 КПК України) [2].

Слід зауважити, що відповідно до ст. 150 КПК України звернення із клопотанням до слідчого судді щодо тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та вилучення у зв'язку із цим посвідчення водія у особи, яка керувала транспортним засобом, є правом, а не обов'язком поліцейського [2].

На мій погляд, враховуючи суспільну небезпечність наслідків, що настають в результаті вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 286, 286¹ КК України, у вигляді спричинення потерпілому середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень, його загибелі або загибелі кількох осіб, вилучення посвідчення водія та тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом має бути обов'язковим для особи, яка вчинила подібний злочин, незалежно від того чи затримували її в порядку ст. 208 КПК України чи ні і на увесь час досудового розслідування і судового провадження у справі, адже санкції вищезазначених статей КК України передбачають застосування до винної особи обов'язкового додаткового виду покарання – позбавлення права керувати транспортними засобами на певний строк. Така обов'язковість виправдана не тільки суспільною безпекою діянь особи, але й тих наслідків, що настали для безпеки дорожнього руху, а також для життя і здоров'я потерпілих осіб. Крім того, ч. 2 ст. 55 КК України надає можливість суду призначити додаткове покарання у виді позбавлення спеціального права, навіть коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті), за умови, що з урахуванням характеру вчиненого кримінального правопорушення, особи засудженого та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за ним такого права [1]. Також, в даному контексті, цілком слушною є вимога Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.05.1993 р. № 340 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 р. № 511) щодо повернення посвідчень водія особам, позбавленим права керування транспортними засобами, тільки після складення теоретичного і практичного іспитів [3], адже особа вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст.ст. 286, 286¹ КК

України показала не тільки низький рівень знань Правил дорожнього руху, але й відсутність навичок безпечного керування транспортним засобом, що, врешті-решт, і стало причиною скоєння дорожньо-транспортної пригоди. Тому, у таких випадках, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом керування транспортним засобом та вилучення у зв'язку із цим посвідчення водія є виправданим кроком.

Обов'язковість вилучення посвідчення водія з боку поліцейських у разі вчинення особою будь-якого із злочинів, передбачених ст.ст. 286, 286¹ КК України, має бути визначена чинним кримінальним процесуальним законодавством України шляхом внесення відповідних змін до Кримінального процесуального кодексу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 27.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n262> (дата звернення: 12.04.2022).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 05.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 12.04.2022).
3. Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами : постанова Кабінету Міністрів України від 08.05.1993 р. № 340 в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 р. № 511. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/340-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.04.2022).